

จริยธรรม และกฎหมาย
ในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล
และการผดุงครรภ์

รองศาสตราจารย์พรจันทร์ สุวรรณชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม

คุณธรรม คือ องค์ประกอบของคุณงาม
ความดี ที่มีความเป็นจริง และความถูกต้อง

ความมีคุณธรรม แสดงออกให้เห็นได้ทั้ง
ทางความคิด การพูด และการกระทำ
ที่มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม

จริยธรรม คือ การพัฒนาพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สำคัญ

- ความเป็นมนุษย์ที่มีจริยธรรม คือ
- การดำเนินชีวิต ด้วยการมีสัมพันธกับมนุษย์
สิ่งมีชีวิตอื่น และสิ่งที่ไม่มีชีวิตอย่างถูกต้อง

จริยธรรม หมายความว่า

หลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อดำรง
หรือพิทักษ์ความจริง ความดี ความถูกต้อง

จรรยา หมายความว่า

ความรู้ ความประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ ที่เป็นความ
จริง ความดี ความถูกต้อง

หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพฯ

ความรู้สึกลึกซึ้ง (Moral) หรือ

หลักจริยธรรม (Ethical principles)

ที่ผู้ประกอบวิชาชีพฯ ต้องใช้เป็นแนวปฏิบัติ ต่อ

ผู้ให้บริการ มี 6 ประการ คือ

หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพฯ (ต่อ)

1. ให้ผู้ป่วยมีความเป็นอิสระ (**Autonomy**)

ในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยปราศจากการ
บังคับ ควบคุม และแทรกแซงจากภายนอก

หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพฯ (ต่อ)

2. ปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ด้วยความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี (**Beneficence**) มุ่งมั่นให้บังเกิดสิ่งที่ดีที่สุดแก่ผู้ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ
3. ปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ โดยตระหนักถึงมาตรการในการป้องกัน หรือ หลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรืออันตราย (**Nonmaleficence**) แก่ผู้ใช้บริการ

หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพฯ (ต่อ)

4. ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (Fidelity)

ต่อพันธมิตรที่รับผิดชอบที่มี

5. ปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการทุกคนอย่างยุติธรรม

(Justice) โดยไม่คำนึงถึง ความแตกต่างทั้งหลาย

หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพฯ (ต่อ)

6. การพูดความจริง (**Veracity**) มีความสำคัญ คือ

6.1 เป็นการสนับสนุนตามสิทธิที่มีของผู้ป่วย

6.2 เป็นการเคารพนับถือผู้ป่วยในฐานะบุคคล

6.3 เป็นไปตามหลักการของ **Autonomy**

ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับจริยธรรม

จริยธรรม เป็นแนวคิดเชิงปรัชญา ที่ทำการศึกษา
วิเคราะห์ ค่านิยม การกระทำและ
ทางเลือก เพื่อการพิจารณาว่าถูกและผิด

กฎหมาย ได้กำหนด โดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตราเป็น
ข้อบัญญัติที่ใช้บังคับในสถานการณ์ที่
กำหนด

ประเภท ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายและจริยธรรม

ประเภทที่ 1 การพยาบาลที่ผิดทั้งจริยธรรมและกฎหมาย

ประเภทที่ 2 การพยาบาลที่อาจจะมองได้ว่ามีจริยธรรม
แต่ผิดกฎหมาย

ประเภทที่ 3 การพยาบาลที่อาจจะมองได้ว่า ถูกกฎหมายแต่
ไม่มีจริยธรรม

ประเภทที่ 4 การพยาบาลที่ผิดทั้ง กฎหมายและจริยธรรม

**พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและ
การผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและ
การผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550**

มาตรา 4

“การพยาบาล” หมายความว่า การกระทำต่อมนุษย์
เกี่ยวกับ

1. การดูแลและการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย
2. การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริม

สุขภาพ

3. การช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค

ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล

“การประกอบวิชาชีพการพยาบาล” หมายความว่า
การปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัว และ
ชุมชน โดยการกระทำต่อไปนี้

1. การสอน การแนะนำ การให้คำปรึกษา และการ
แก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
2. การกระทำต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล รวมทั้ง
การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อการแก้ไขปัญหาคความเจ็บป่วย
การบรรเทาอาการของโรค การดูกลามของโรค และการ
ฟื้นฟูสภาพ

3. การกระทำตามวิธีที่กำหนดไว้ในการรักษาโรค
เบื้องต้น และการให้ภูมิคุ้มกันโรค

4. ช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค

ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการ
พยาบาลในการประเมินสภาพ การวินิจฉัยปัญหา
การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

โดยที่สภาการพยาบาลเป็นองค์กรวิชาชีพที่เกิดขึ้น
ตามพระราชบัญญัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์
พ.ศ. 2528

มาตรา 6 ให้สภาการพยาบาลมีวัตถุประสงค์และ
อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้
ให้สภาการพยาบาลเป็นนิติบุคคล

มาตรา 7 สถานการพยาบาลมีวัตถุประสงค์ คือ

1. ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพ
การพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการ
ผดุงครรภ์ ให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการ
พยาบาลและการผดุงครรภ์

2. ส่งเสริมการศึกษา การบริการ การวิจัย และ
ความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์
หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

3. ส่งเสริมความสามัคคี และผดุงเกียรติของ
สมาชิก

4. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษ
แก่ประชาชน และองค์กรอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการ
พยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข

5. ให้คำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล
เกี่ยวกับปัญหาการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการ
สาธารณสุข

6. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพการ
พยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุง
ครรภ์ในประเทศไทย

7. ผดุงความเป็นธรรมและส่งเสริมสวัสดิการ
ให้แก่สมาชิก

มาตรา 32

ผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์
หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องรักษา
จริยธรรม แห่งวิชาชีพการพยาบาลและ
การผดุงครรภ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับ
สภาการพยาบาล

**ข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยการรักษา
จริยธรรมแห่งวิชาชีพ การพยาบาลและการผดุง
ครรภ์ พ.ศ. 2550**

บททั่วไป

- ผู้ประกอบวิชาชีพย่อมดำรงตนให้สมควรในสังคม โดยธรรมและเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมือง

• ผู้ประกอบวิชาชีพ ย่อมประกอบวิชาชีพโดย
เจตนาดี ไม่คำนึงถึงฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา
สังคม หรือสิทธิการเมือง

-
- ผู้ประกอบวิชาชีพ ย่อมไม่ประพฤติ หรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

การปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการ

- ต้องรักษามาตรฐานของวิชาชีพตามที่สภา
การพยาบาลประกาศกำหนด โดยไม่เรียกร้อย
สินจ้างรางวัลพิเศษ นอกเหนือจากค่าบริการที่
ควรได้รับตามปกติ

-
- ต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการ
โดยสุภาพ และปราศจากการบังคับขู่เข็ญ
 - ต้องไม่ประกอบวิชาชีพโดยไม่คำนึงถึง
ความไม่ปลอดภัยและความสิ้นเปลืองของ
ผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการ

- ต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย หรือ
ผู้ให้บริการ ซึ่งตนทราบมา เนื่องจากการ
ประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ด้วยความยินยอม
ของผู้ป่วย หรือผู้ให้บริการหรือเมื่อต้องปฏิบัติ
ตามกฎหมายหรือตามหน้าที่

-
- ต้องไม่ปฏิเสธการช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในระยะอันตราย จากการเจ็บป่วยเมื่อได้รับคำร้องและตนอยู่ในฐานะที่จะช่วยได้

■ ต้องไม่ใช่ หรือสนับสนุนให้มีการประกอบ
วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การ
ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์ หรือการ
สาธารณสุข หรือการประกอบโรคศิลป์โดยผิด
กฎหมาย

การปฏิบัติผู้ร่วมวิชาชีพ

- ❖ พึงยกย่องให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน
- ❖ ไม่ทับถมให้ร้าย หรือกดขี่แก้งผู้ร่วมงาน
- ❖ พึงส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบวิชาชีพของผู้ร่วมงาน

การควบคุมการประกอบวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์

มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพ

- กระทำการพยาบาลหรือการผดุงครรภ์
- หรือแสดงด้วยวิธีใดๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีสิทธิประกอบวิชาชีพดังกล่าว โดยมีได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบวิชาชีพ

หน่วยงานของรัฐ มาตรา 27(4) / เอกชน มาตรา 27(8)

บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการพยาบาลหรือ
การผดุงครรภ์ อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่
ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด
โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บุคคลเหล่านี้ ต้อง

1. ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรม ที่สภาการพยาบาลให้ความเห็นชอบ
3. ปฏิบัติภาระกิจภายในกรอบที่สภาการพยาบาลกำหนด

ข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยข้อจำกัดและ
เงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและ
การผดุงครรภ์ พ.ศ. 2550

การประกอบวิชาชีพการพยาบาล

(การพยาบาล การทำหัตถการและการรักษา
โรคเบื้องต้น)

การพยาบาล ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นหนึ่ง จะให้ยา
ผู้ป่วยได้เฉพาะที่แพทย์ ซึ่งเป็นผู้บำบัดโรค ได้ระบุ
ไว้ในแผนการรักษาพยาบาล หรือเมื่อเป็นการปฐม
พยาบาล

การให้ยา อยู่ภายใต้เงื่อนไข

- ห้ามมิให้ยา หรือสารละลายทางช่องรอบเยื่อ
บุไซสันหลัง หรือช่องไขสันหลัง

**ห้ามมิให้ยาหรือสารละลายทางหลอดเลือดดำ
เฉพาะที่สภากาชาดประกาศกำหนด**

- 1. Contrast media ทุกชนิด**
- 2. กลุ่มยาระงับความรู้สึกที่ให้ทางหลอดเลือดดำ**

Thiopental sodium

Ketamine hydrochloride

Propofal และ Etomidate

3. การให้ยาเคมีบำบัดทางหลอดเลือดดำ

- ต้องผ่านการอบรมตามที่สภาการพยาบาลประกาศกำหนด
- ต้องเป็นกลุ่มยาเคมีบำบัดที่ได้มีการเตรียมหรือผสมเรียบร้อยแล้ว
- ต้องให้ได้เฉพาะทางหลอดเลือดดำส่วนปลายหรือทางหลอดเลือดดำที่เปิดไว้แล้ว โดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

การทำหัตถการ

1. การทำแผล การตกแต่งบาดแผล การเย็บแผล การตัดไหม การผ่าฝีในตำแหน่ง ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่ออวัยวะสำคัญของร่างกาย การถอดเล็บ และการจี้หูดจี้ตาปลา

2. การผ่าตัดเอาสิ่งแปลกปลอมที่อยู่ในตำแหน่งที่
ไม่เป็นอวัยวะสำคัญของร่างกาย โดยฉีดยาระงับ
ความรู้สึกทางผิวหนัง

3. การล้างตา

การรักษาโรคเบื้องต้น

ตามข้อกำหนดในการรักษาโรคเบื้องต้น และการ
ให้ภูมิคุ้มกันโรค และตามมาตรฐานของการประกอบ
วิชาชีพการพยาบาล โดยเคร่งครัด

• การประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาผู้บริโภคน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

2. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551

3. พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิด
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พ.ร.บ. วิธีพิจารณาผู้บริโศค พ.ศ. 2551

คดีผู้บริโศค หมายความว่า

(1) คดีแพ่งตามระหว่างผู้บริโศค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโศคตาม**มาตรา 19** หรือ ตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย อันเนื่องมาจากการบริโศคสินค้า หรือบริการ

-
2. คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการ
รับผิดชอบเกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่
ไม่ปลอดภัย
 3. คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (1) หรือ (2)
 4. คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตาม
พระราชบัญญัตินี้

ผู้บริโภคร หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมาย
ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความ
รวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับ
ผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่
ปลอดภัยด้วย

ผู้ประกอบการธุรกิจ

หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

ตาม พ.ร.บ. กู้ยืมเงิน พ.ศ. 2522

ผู้ประกอบการธุรกิจ / ผู้ให้บริการ
ผู้บริโภคร / ผู้รับบริการ

วิธีพิจารณา มีหลัก 4 ประการ

1. หลักความสะดวกและประหยัด โดยมาตรา 18

กำหนดให้ผู้บริโภคได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือ มาตรา 20 และมาตรา 26 สามารถยื่นฟ้องหรือให้การด้วยวาจาได้

2. หลักความรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการ
เยียวยา ความเสียหาย โดยเร็วและไม่ให้เกิดผล
กระทบต่อผู้ประกอบการเกินสมควร **มาตรา 24**
และมาตรา 35 กำหนดให้การนัดพิจารณา ครั้งแรก
ต้องกระทำโดยเร็ว และต้องสืบพยานติดต่อกันโดย
ไม่เลื่อนคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็น **มาตรา 49**
กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาในศาลชั้นอุทธรณ์
เป็นศาลชั้นที่สุด

3. หลักไม่เป็นการ ไม่เคร่งครัดเหมือนคดีแพ่ง
ทั่วไป ไม่ต้องมีหลักฐานหรือแบบนิติกรรม (มาตรา 10)
เน้นหลักการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ย (มาตรา 25)

4. หลักความสุจริต มาตรา 12 การใช้สิทธิหรือ
การชำระหนี้ ผู้ประกอบธุรกิจต้องทำความ
สุจริต มาตรา 18 วรรค 2 ถ้าผู้บริโภคนำคดีมา
ฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันควร ศาลมีอำนาจสั่งให้
ชำระค่าฤชาธรรมเนียมก็ได้

มาตรา 29 ผู้ประกอบธุรกิจ/ผู้ให้บริการมี
ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การ
ประกอบ การให้บริการ หรือดำเนินการใดๆ ซึ่งอยู่
ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของผู้ประกอบธุรกิจ

การรักษาพยาบาล

อยู่ในความหมายของคำว่า “บริการ”
เป็นการรับจัดทำกรงาน โดยมีค่าตอบแทน

ผู้ประกอบการโรงพยาบาล เป็นผู้ให้บริการในฐานะ
เป็นผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลของรัฐ
หรือ โรงพยาบาลเอกชน จะมีข้อแตกต่างเฉพาะในเรื่อง
ความรับผิดชอบของบุคลากรทางการแพทย์

กรณีที่เป็นโรงพยาบาลของรัฐ ผู้บริโภคที่ได้รับ
ความเสียหายฟ้องได้แต่เฉพาะหน่วยงานของรัฐ ตาม
พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
พ.ศ. 2539

สิทธิผู้บริโภค ตามมาตรา 4 พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค 2522

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร คำพรรณาคูณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า หรือบริการ
2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

4. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

5. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณา และชดเชยความเสียหาย

หน้าที่ผู้บริโภคร

1. หน้าที่ก่อนซื้อสินค้าหรือบริการ

1.1 ระมัดระวังในการเลือกซื้อสินค้า หรือบริการ

1.2 การเข้าทำสัญญาตามกฎหมาย แบบนิติกรรม

1.3 ข้อตกลงต่างๆ ที่ต้องการให้มีผล ทำเป็นหนังสือ

ลงชื่อผู้ประกอบธุรกิจ

2. หน้าทีหลังซื้อสินค้า หรือบริการ

2.1 เก็บรักษาพยานหลักฐานต่างๆ

2.2 กรณีมีการทำเป็นหนังสือ ต้องเก็บเอกสาร
ต่างๆ ทั้ง

เอกสารการโฆษณาและใบเสร็จรับเงิน

2.3 ร้องเรียนตามสิทธิของผู้บริโภค

ผลกระทบต่อพยาบาล

ที่เกิดจากการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

1. ผู้บริหารโรงพยาบาล / แพทย์ ใช้พยาบาล ให้ทำเวชกรรม โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
2. ผู้บริหารโรงพยาบาล/หัวหน้าพยาบาล/พยาบาล ใช้บุคลากรไม่เป็นไปตามมาตรา 27(4) (8) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528

3. หัวหน้าพยาบาล/พยาบาลหัวหน้าหน่วย (หอผู้ป่วย)

จัดอัตรากำลังพยาบาลไม่ได้ตามมาตรฐาน

4. การให้พยาบาลขึ้นปฏิบัติงานเกิน 12 ชั่วโมงใน 24 ชั่วโมง และต่อเนื่องกันมากกว่า 40 ชั่วโมง ในหนึ่งสัปดาห์

5. การให้พยาบาลกระทำ **Informed Consent**

6. การใช้พยาบาลเป็นผู้ช่วยแพทย์ทำการผ่าตัด

7. การให้พยาบาลเฝ้าระวัง ระหว่างที่ทำการรักษาด้วยยา
อันตราย หรือการทำหัตถการ เช่น ให้ยา **Cytotec**,
เจาะถุงน้ำคร่ำในผู้คลอด

การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน มาตรา 70 ป.อ.

ผู้ใดกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แม้คำสั่งนั้น
จะมีชอบด้วยกฎหมายถ้าผู้กระทำมีหน้าที่ หรือเชื่อโดย
สุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ เว้นแต่
จะรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งมิชอบด้วยกฎหมาย

ความผิดของผู้ใช้ให้กระทำ ตามมาตรา 84 ป.อ.

ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้
บังคับ ชู่เชิญ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธี
อื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับ
โทษเสมือนเป็นตัวการถ้าความผิดมิได้กระทำลง
ไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้
กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนึ่งใน
สามของโทษที่กำหนด

การกระทำโดยงดเว้น (มาตรา 59 วรรคท้าย ป.อ.)

งดเว้นไม่กระทำในสิ่งที่มีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อ
ป้องกันไม่ให้เกิดผลร้ายแรง เช่น

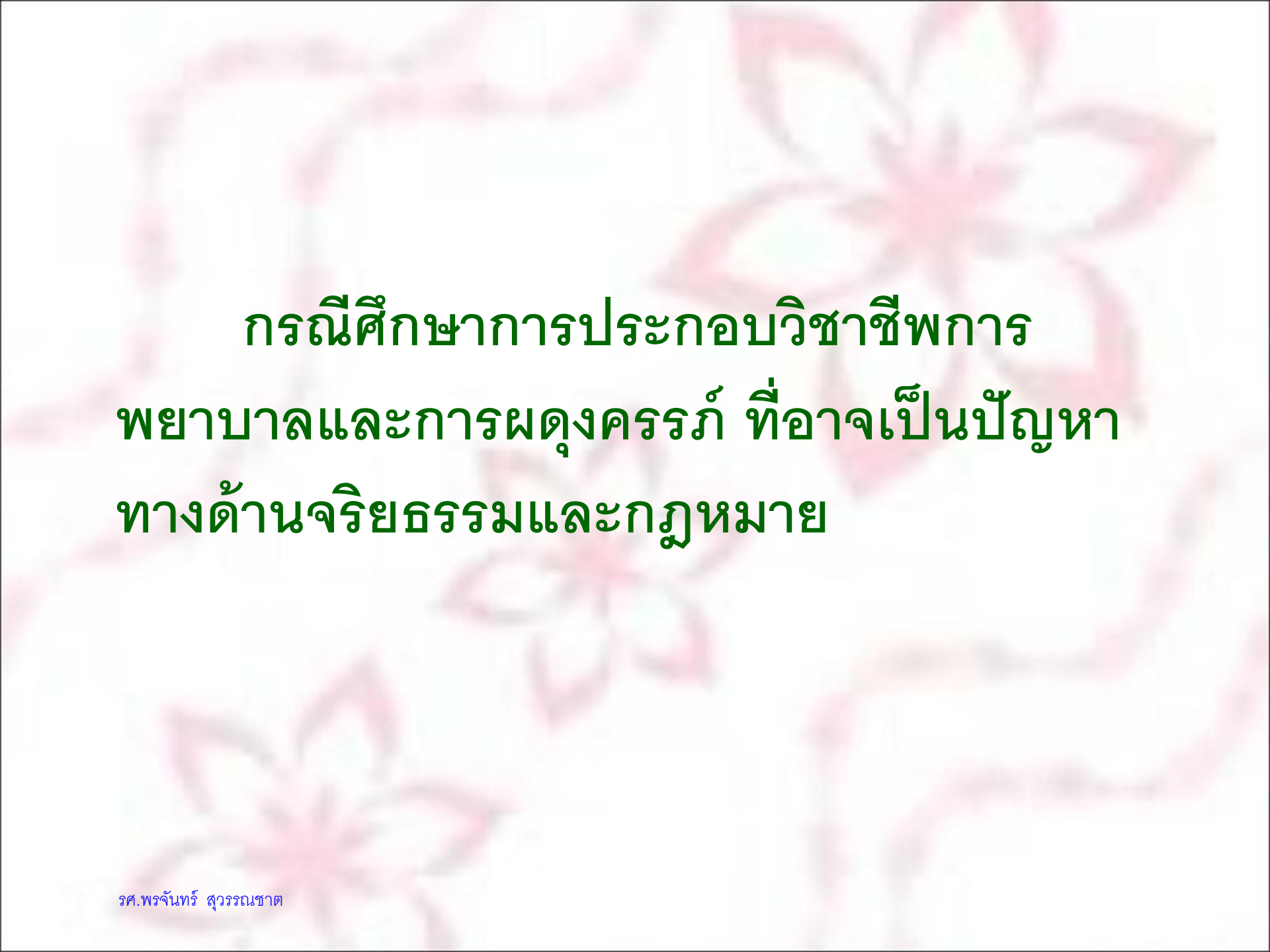
- ❖ การไม่รายงานแพทย์เมื่อสมควรต้องรายงาน
- ❖ การปล่อยให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำหมดจนเกิดอันตรายแก่ผู้ป่วย
- ❖ การไม่ไปดูผู้ป่วยเมื่อถูกตาม
- ❖ การไม่ดำเนินการป้องกัน อุบัติเหตุอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ป่วย

บทบาทของพยาบาลในฐานะผู้พิทักษ์
สิทธิของผู้ป่วยนั้น จะต้องลดช่องว่างระหว่าง
กฎหมายและจริยธรรม จะเป็นการลดปัญหาการ
ฟ้องร้องเกี่ยวกับเรื่องการรักษาพยาบาลส่วนใหญ่
เกิดจากผู้ป่วย ไม่พึงพอใจในบริการที่ได้รับ

ตัวอย่างความไม่พึงพอใจในบริการ เช่น

- ไม่ให้เกียรติ หรือเคารพในสิทธิของผู้ป่วย
- ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้บริการ
- ละเลยต่อการดูแล
- พุดจาไม่สุภาพ
- ไม่ให้ข้อมูลตามที่ควรจะได้

ฯลฯ

กรณีศึกษาการประกอบวิชาชีพการ พยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่อาจเป็นปัญหา ทางด้านจริยธรรมและกฎหมาย

กรณี : การทำหัตถการ

1. เด็กชายอายุ 12 ปี ไปตรวจคลินิกเวชกรรม
มีเลือดต้องการให้ตรวจรักษาเลือดในปาก ที่คลินิก
มีพยาบาล 3 คน คนหนึ่งบอกพยาบาลผู้ทำการ
หัตถการว่า ผู้อำนวยการฝากทำ circumcision
พยาบาลรับทราบและไปดำเนินการทำ
circumcision

ให้แม่/พี่ชายคนไข้รอข้างนอกนาน 30 นาที
แม่จึงไปดูเห็นกำลังขลิบปลายอวัยวะเพศ
จึงไปพบ ผู้อำนวยการ พยาบาลออกมา
ชี้แจงประโยชน์ของการขลิบและก็ทำการ
ผ่าตัดต่อมที่ปลายออก

ที่มารดาบอกว่า เป็นพยาบาล 3 คน ที่เรียก
บัตร นุ่งกางเกงดำเสื้อมาว อีก 2 คน ชาวทั้ง
ชุด ไม่มีหมวก และไม่มีป้ายชื่อ

คำถาม

พยาบาลมีสิทธิทำการนี้หรือไม่ พยาบาล
ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานวิชาชีพหรือไม่

กรณี : การดูแลรักษาพยาบาล

ผู้ป่วยหญิงอายุ 79 ปีรับการรักษาที่
รพ.เอกชน ด้วยอาการขาหัก ญาติไม่ประสงค์
ทำการผ่าตัด มีแผนการรักษาให้อาหารและ
ยาทางสายยาง ให้สารน้ำและยาทางหลอดเลือด
ดำ

ทำแผลที่กัน เข้า-เย็น ถ่วงน้ำหนักขาข้างที่หักด้วย
ถุงทราย พลิกตะแคงตัวผู้ป่วยทุก ๆ 2 ชั่วโมง การ
ตรวจสัญญาณชีพ ฝ้าระวังอาการผิดปกติเมื่อ
อาการทรุดหนัก หายใจลำบากให้ O₂ mask ช่วย
ฟื้นคืนชีพ เสียชีวิตจากการติดเชื้อในกระแสเลือด

คำถาม

การดูแลผู้ป่วยในสภาวะนี้ ควรต้องเป็นอย่างไร

กรณี : การสื่อสาร

ผู้ป่วยหญิงอายุ 65 ปี เข้ารับการรักษาที่
รพ.ชุมชนด้วยอาการปวดท้อง จุกแน่นได้
สิ้นปี แรกรับผู้ป่วยรู้สึกตัวดี ความดัน
เลือด 130/80 มม.ปรอท หัวใจเต้น 168
ครั้ง/นาที พยาบาลบอกญาติว่าชีพจร
เต้นเร็ว

ต่อมาญาติเห็นว่าทำการตรวจที่หัวใจ ให้สารน้ำ ให้ยา ใส่ท่อช่วยหายใจทางปาก ท่อใส่อาหารทางจมูก ใส่สายสวนปัสสาวะ และผู้ป่วยซึม จนไม่รู้สีกตัว ญาติมีความเข้าใจว่า มารดาแข็งแรงดีมาตลอด แต่เพราะการรักษาทำให้มีผลมารดาเสียชีวิตในที่สุด

คำถาม

ทำไมญาติจึงเข้าใจว่า แม่ของเขาตายเพราะการรักษาพยาบาลฯ

กรณี : มาตรฐานสถานบริการ VS จริยธรรม

ผู้ป่วยชายอายุ 34 ปี ถูกตีด้วยไม้ที่บริเวณ
ศีรษะ ไม่สลบ 30 นาที ก่อนมาโรงพยาบาล
ผู้ป่วยชี้จากรยานยนต์มาเอง แกร็บรู้สึกลำบาก
มีกลิ่นแอลกอฮอล์ สัญญาณชีพ ชีพจร 80
ครั้ง/นาที หายใจ 20 ครั้ง/นาที ความดันเลือด
118/80 มม.ปรอท

ตรวจร่างกายพบบริเวณขมับขวาบวมมี ศูนย์กลาง 3 ซม.
คลำไม่พบรอยบุบ/แตกแยกของกะโหลกศีรษะ มีอาการมีน
ศีรษะ ไม่มีคลื่นไส้ อาเจียนแพทย์ให้ยา และสังเกตอาการ
ประมาณ 1 ชม. อนุญาตให้กลับบ้าน วันรุ่งขึ้นญาตินำส่ง
รพ. ด้วยอาการไม่รู้สีกตัว ปฏิกไม่ตื่น T39°C P120 b/m
R32/m BP.225/147mm.Hg ผลเอกเรย์สมอง ผู้ป่วยมีเลือด
คั่งในสมอง ในจุดที่สำคัญผ่าตัดไม่ได้ ญาตินำกลับบ้านและ
เสียชีวิต

คำถาม

มีผลกระทบต่อจริยธรรมทางการแพทย์อย่างไร

กรณี : เหตุสุดวิสัย VS มาตรฐานการพยาบาล

ผู้คลอดครรภ์ที่ 2 อายุ 35 ปี คลอดที่ รพ.ชุมชน แรก
รับปากมดลูกเปิด 4 ซม. ให้น้ำค้ำยังอยู่ FHS 148 ครั้ง/นาที
ต่อมาแพทย์เจาะถุงน้ำค้ำให้ยาเร่งคลอด ให้สารน้ำคลอด
ปกติ ทารกหนัก 3,090 กรัม Apgar score 9,10 คะแนน นำไป
อยู่กับแม่ ต่อมาพยาบาลไปดู พบทารกตัวซีด เขียว อ่อน
ปวกเปียก ไม่หายใจ ช่วยฟื้นคืนชีพ นำส่ง รพ.จังหวัดและ
เสียชีวิตในวันถัดมา

คำถาม

เป็นเหตุสุดวิสัย หรือการพยาบาลไม่ได้มาตรฐาน

กรณี : พยาบาลระดับใด

หัวหน้าทีมพยาบาล ส่งพยาบาลสมาชิก
ทีม “น้อง เจาะเลือดหาหมู่เลือดเตี้ยงเจ็ด”
พยาบาลรับคำสั่งไปเจาะเลือดเตี้ยงเจ็ด โดย
ไม่มีการสอบถามชื่อ

วันต่อมาคนไข้ต้องให้เลือด พยาบาลที่
รับผิดชอบดูแลได้ตรวจสอบตามขั้นตอนของ
การให้เลือด ถูกต้องหมด บุตรชายคนไข้มา
พบเห็นเลือดที่ให้เป็นกรุ๊ป A จึงทักท้วงว่า
พ่อเลือดกรุ๊ป O

3 ระดับพยาบาลที่เป็นไปได้

- พญายมบาล คือใคร
- พญามาร คือใคร
- พยาบาลมืออาชีพที่พึงประสงค์

กรณี : ผู้ใช้บริการคือ มนุษย์?

ผู้ป่วยประสบอุบัติเหตุหกล้ม กระดูกTibia หัก แพทย์
ตรวจแล้วคนไข้รอการดำเนินการส่งเข้าหอผู้ป่วย ระหว่างที่
รออยู่เปลนอนในห้อง ER ก็มีกลุ่มพยาบาลเดินมา รับ-ส่ง
เปลี่ยนหน้าที่ เข้า-บ่าย บอกเล่าอาการของผู้ป่วย โดยไม่มี
การปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยเลย ผู้ใช้บริการเป็นคน หรือ
ท่อนไม้

คำถาม

พยาบาลให้การเคารพผู้ป่วยในความเป็นมนุษย์หรือไม่

การพิจารณาปัจจัยที่อาจมีผลต่อความเสี่ยงในการเกิด ปัญหาบริการพยาบาล

1. ระบบการจัดบริการ

กำลังคนในการปฏิบัติการกิจ

1.1 สัดส่วนของ พยาบาล : ผู้ป่วย

1.2 ประเภทผู้ให้บริการ เหมาะสมกับลักษณะงาน

1.3 ความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

2. ช่วงเวลาที่เกิดปัญหา มีกิจกรรม/เหตุการณ์ ที่สำคัญอะไร
ที่มีผลกระทบต่อกำลังคนที่ดูแลผู้ป่วยในขณะนั้น
3. คุณลักษณะส่วนตัวของผู้ป่วย/ญาติ ที่มีผลต่อการให้
ความร่วมมือในการดูแลผู้ป่วย
4. พฤติกรรมส่วนตัวของผู้ให้บริการ และสมรรถนะ
ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานของวิชาชีพ